

Faktablad nr 16, kod: BALSE-016; ANSSE-016. Namn: ÅPH 16, Naturvårdsverket

Åtgärd	<p>att fördela medel för tillsynsprojekt av förorenade sediment vid de ur havsmiljöns perspektiv mest angelägna områdena (a)</p> <p>att sammanställa erfarenheter från riskanalys och riskhantering av förorenade sediment vid dessa och redan genomförda objekt (b)</p> <p>att verka för att sediment i större utsträckning ska ingå i de utredningar som görs av förorenade områden (c)</p> <p>att harmonisera tillgänglig miljögiftsdata i marina sediment till både innehåll och format samt göra dessa data åtkomliga (d)</p>
---------------	--

Motivering	<p>Kostnader för att undersöka och sanera förorenade sediment i vattenmiljöer är ofta mycket höga. Det är därför även ur ett samhällsekonomiskt perspektiv viktigt att prioritera utifrån bäst miljönytta och effekt på havsmiljön (a, c). Åtgärden syftar också till att underlätta övriga myndigheters arbete med förorenade sediment (b och d).</p>
-------------------	--

Miljö kvalitetsnorm	<ul style="list-style-type: none">• B.1 bilaga 3 HVMFS 2012:18 (inte kustvatten, 8 § HVMFS 2012:18)• B.2 bilaga 3 HVMFS 2012:18• God miljöstatus, kvalitativa förhållanden 8.1 och 8.2, bilaga 2 del A HVMFS 2012:18
----------------------------	--

Genomförande	<p>Åtgärden behöver ske i samråd med Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges geologiska undersökningar och Statens geotekniska institut, länsstyrelser, kommuner och Generalläkaren</p> <p>Åtgärd (b) och (d) behöver även genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges geologiska undersökningar och Statens geotekniska institut.</p>
---------------------	---

Den sammanställning som avses i (b) kan till exempel omfatta

- exempel baserade på de erfarenheter länsstyrelser och kommuner har från tillsyn i områden som omfattar sediment
- lämpliga metoder för framtagande av plats specifika riktvärden
- sammanställning av regionalt anpassade biologiska sedimenttester
- slutsatser av utförda ansvarsutredningar
- bedömning av om det föreligger ett behov av generella riktvärden.

Naturvårdsverket har påbörjat ett arbete med syftet att harmonisera alla miljögiftsdata till både innehåll och format samt att göra dessa data åtkomliga via webbtjänster (d). Målet är att det ska bli betydligt enklare att hitta data, ladda ned data eller få direktåtkomst till data via webben. Arbetet sker i samarbete med Havs- och vattenmyndigheten och datavärdarna. Inom detta arbete bör även miljögiftsdata i marina sediment hanteras.

Åtgärden behöver genomföras senast år 2020.

Miljömål	<p>Giftfri miljö Hav i balans samt levande kust och skärgård</p>
-----------------	--

Bakgrund	<p>Förorenade områden kan ha en negativ inverkan på havsmiljön. Farliga ämnen som är lagrade i sediment kan frigöras i samband med olika typer av verksamheter till havs, såsom muddring, dumpning, bottentråkning och båttrafik. Farliga ämnen bundna till sediment kan också frigöras i samband med kraftiga vindar och pga bioturbation eller landhöjning. Farliga ämnen som lagrats in i jord kan också spridas till den akvatiska miljön till följd av viss typ av markanvändning eller via ytavrinning i samband med t ex kraftiga regn, men också via grundvattnet. Kunskapsluckor och nuvarande datahantering gör det dock svårt för ansvariga myndigheter och berörda att bedöma risker och åtgärdsbehov. Det kan exempelvis gälla vid framtagande av åtgärdsprogram för havsmiljön¹, vid fördelning av statliga bidrag till efterbehandling av förorenade områden² och i samband med tillsyn.</p>
-----------------	---

Sedan tidigare finns vägledningen Metodik för inventering av förorenade områden

¹ Havsmiljöförordning (2010:1341)

² Nationella planen för efterbehandling av förorenade områden enligt förordning (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statsbidrag för sådant avhjälpande

(Naturvårdsverket 1999). Den bedöms dock inte vara tillräckligt omfattande för att hantera förorenade sedimentområden (inkluderat fiberbankar³) på ett tillfredställande sätt. Även om Naturvårdsverket i dag sprider goda exempel på ansvarsutredningar enligt 10 kap. miljöbalken, riskbedömningar och riskvärderingar samt åtgärder, efterfrågar tillsynsmyndigheter och branschorganisationer vägledande metodik för inventering, ansvarsutredning och riskbedömning av förorenade sediment⁴.

Det finns inte några generella riktvärden framtagna för förorenade sediment vilket försvårar framtagande av platsspecifika värden och olika behandlingsåtgärder (inklusive omhändertagande av förorenade massor). Särskilda undersökningar kan t ex behövas för att bedöma spridningsrisker. Enbart uppmätta halter i sediment är troligen inte heller tillräckligt underlag för att bedöma vilka risker föroreningarna innebär. Ämnen kan samverka och det är svårt att bedöma i hur hög grad ämnena kan tas upp av bottenlevande organismer. Ett flertal sedimenttester finns utvecklade men information om dessa skulle behöva sammanställas och deras tillämpbarhet för Nordsjön respektive olika delar av Östersjön skulle behöva bedömas. Vid behov kan kompletterande metoder behöva tas fram.

Förorenade sedimentområden är ofta påverkade av flera källor från olika typer av verksamheter både på land och i vattenområden på varierande geografiskt avstånd. Det gör att ansvarsutredningarna många gånger blir komplexa och svåra att genomföra. Även här behöver befintliga erfarenheter sammanställas.

Dessutom är data för farliga ämnen i sediment spridda mellan olika databaser eller har inte rapporterats in till datavärd, alternativt är inte utsökbar. Detta innebär att viktig information kan gå förlorad och det är svårt för ansvariga myndigheter att få en överblick över åtgärdsbehovens omfattning i stor och liten skala.

Geografisk omfattning	Nordsjön och Östersjön.
Koordinering EU-direktiv	Ramdirektivet för vatten (2000/60/EG)
Regional koordinering	-
Bieffekter	Inga negativa bieffekter förutses.
Samhällsekonomiska konsekvenser	Kostnads-nyttanalyser har genomförts och kostnadseffektivitet har analyserats, se kapitlet Samhällsekonomiska konsekvenser av åtgärdsprogrammet.

³ Metod finns, och länsstyrelserna i länen X, Y, Z, AC och BD har tillsammans nyligen fått 7,6 miljoner från Havsmiljöanslaget för att inventera fiberbankar. Även åtgärdsplaner ska ingå i projektet, dock inga fysiska åtgärder.

⁴ Ländell, M, Vestin, J, Ohlsson, Y., Göransson, G. 2014. Förorenade områden – Inventering av effektivitetshinder och kunskapsbehov 2013. Statens geotekniska institut, SGI. Publikation 12, Linköping